

Sosyal Girişimciliğin Genç Aktörleri: Üniversite Öğrenci Toplulukları Örneği

Araş. Gör. Yeliz MOHAN BURSALI
Pamukkale Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
İşletme Bölümü,
ybursali@pau.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. İbrahim AKSEL
Pamukkale Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
İşletme Bölümü,
iaksel@pau.edu.tr

Öz

Sosyal girişimcilik, toplumun ve çevrenin ihtiyaçlarının ve sorunlarının farkında olan; bunları çözmek için harekete geçen ve toplum adına değer yaratma misyonunu üstlenen çeşitli birey, grup ya da örgütlerin yenilikçi ve yaratıcı bakış açısı ile şekillenen faaliyetleri olarak ele alınabilir. Bu faaliyetleri sosyal değer yaratma misyonunu üstlenerek yapan, kendi kazancı yerine toplumun kazancını düşünerek çalışan ve böylece toplumsal değişim ve dönüşümlere imza atan bireyler de sosyal girişimciler olarak adlandırılabilir. Sosyal girişimcilerin toplumların gelişmesinde üstlendikleri değişim ajanı rolü, dünyanın ve dünya üzerindeki toplulukların geleceği açısından son derece önemlidir. Bu kapsamda özellikle geleceği şekillendirecek olan gençlerin sosyal girişimciliğe yaklaşımı ve bu yönde yaptıkları faaliyetler ise toplumların ve çevrenin sürdürülebilirliği açısından ayrı bir öneme sahiptir. Bu sebeple çalışma, üniversite gençlerinin kurdukları toplulukların sosyal girişimcilik yönünde gerçekleştirdikleri faaliyetleri incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada Pamukkale Üniversitesi'ndeki çeşitli üniversite topluluklarının (klüplerinin) sosyal girişimcilik faaliyetlerinden örnekler sunulurken, gençlerin toplumsal sorunlara yaklaşımları ve bu yönde geliştirdikleri çözümler değerlendirilmiştir. Gençler tarafından yürütülen faaliyetler incelendiğinde, gençlerin sorunlara ilişkin farkındalıkları, sorunları ele alış biçimleri ve çözüm noktasında ortaya koydukları kararlı tutumları sosyal değer yaratma ve sürdürülebilirlik bakımından anlam taşımaktadır.

Anahtar Kelime: Sosyal Girişimcilik, Sosyal Girişimci, Üniversite Öğrenci Toplulukları (Klübleri)

Young Actors Of Social Entrepreneurship: University Student Clubs as an Example

Abstract

Social entrepreneurship can be defined as the innovative and creative activities of various individuals, groups or organizations that are aware of the needs and the problems of the society and the environment, act in order to solve these and has the mission of value creation on behalf of society. The individuals who make this activities

with the mission of value creation, work for the benefit of the society instead of his or hers and create social change and transformation thanks to this can also be named as social entrepreneurs. The change agent role of the social entrepreneurs in the development of the societies is really important for the future of the world and the communities around the world. In this context, the approach of the young people who will shape the future to the social entrepreneurship and the activities they do in this direction are significantly important for the sustainability of the communities and the environment. Thus, this study aims to examine the activities of university clubs founded by students in the direction of social entrepreneurship. With this aim, the approaches of the young people to the social problems and the solutions they develop are evaluated via presenting examples from the social entrepreneurship activities of the university student clubs in Pamukkale University. When these activities run by the youth are evaluated, their awareness of the problems, their approaches to the problems and the decisive behaviors they have at the decision making process have great importance in terms of the creation of social value and sustainability.

Key word: Social Entrepreneurship, Social Entrepreneur, University Student Clubs

1. Giriş

“Sosyal girişimciler, onlara bir balık vermenizle ya da balığı nasıl tutacaklarını öğretmenizle yetinmezler. Onlar balık endüstrisini dönüştürene kadar durmayacaklardır.”

(Bill Drayton, Leading Social Entrepreneurs Changing the World)

Dünya üzerindeki her bir toplumun değişip dönüşmesinde o toplumların sahip olduğu sosyal girişimcilerin önemli bir payı olduğunu söylemek doğru ve gerçekçi bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Zira sosyal girişimcilerin, hem toplumun sağlık, eğitim, istihdam, çalışma yaşamı, gelir dağılımı vb. konulara ilişkin sorunlarına çözüm bularak, toplumsal sürdürülebilirliğe katkı yaptıkları; hem de çevreye ve diğer canlılara yönelik sorunlara çözüm üretmek çevresel sürdürülebilirliğe katkı yaptıkları ifade edilebilir. Geçmişten günümüze insanoğlunun ihtiyaçlarına ve sorunlarına cevap bulmaya çalışan sayısız sosyal girişimciden ve sosyal girişim örneğinden bahsedilebilir. Kavramın içeriği yıllar içinde şekillenmiş olsa da sosyal girişimcilik ve sosyal girişimci kavramları son onbeş-yirmi yıllık bir dönemde dillendirilmeye başlamıştır. Bu duruma bağlı olarak sosyal girişimcilik kavramının hızla geliştiği ve sosyal girişimcilere olan ilginin, medyada, akademiye, politik alanda, farklı sektörlerde ve toplum genelinde sürekli olarak arttığı belirtilebilir (Braunerhjelm ve Hamilton, 2012; Humbert, 2012; Johnson, 2000; Martin ve Osberg, 2007; Reyhanoglu ve Akın, 2012). Kavramın gündeme gelişi ve kavrama gösterilen ilgi yeni olmasına karşılık yukarıda da belirtildiği üzere, sosyal girişimciliğin başlangıcı oldukça eskilere uzanmaktadır (Barendsen ve Gardner, 2004) ve toplumun gelişimi adına bu anlamda geçmişten günümüze birçok girişimin ortaya koyulduğu ifade edilebilir.

Geçmişte ‘sosyal girişimci’ adıyla nitelendirilmese de dünya üzerindeki hemen her toplumda her daim sosyal girişimciler var olagelmiş ve toplumsal sorunların çözümünde önemli katkıları olmuştur. Denilebilir ki toplumların sürdürülebilirliği bakımından bir zamanların isimsiz kahramanlarının gerçekleştirdikleri faaliyetler, bugün sosyal girişimler olarak anılmakta ve önem taşımaktadır.

Sınırları son derece esnek olan, hem kâr amaçlı hem de kâr amacı olmayan faaliyetlerin karma bir biçimde gerçekleştirilebildiği sosyal girişimler, devletin dışında kalan ve kâr amacı gütmeyen örgütler ile özel sektörü temsil eden ticari girişimler/şirketler (kâr amacı güden) arasında faaliyet gösteren üçüncü bir sektör olarak tanımlanabilir (Çetindamar vd., 2010:2). Sosyal bir girişimi başlatma ve sonuçlandırmadaki temel amaç, anaakım girişim faaliyetlerinde olduğu gibi parasal bir kazanç elde etmek değil; topluma değer katarak ve toplumu dönüştürerek toplum adına sürdürülebilir olumlu bir etki yaratmaktır. Bu anlamda toplum yararına sosyal fayda yaratmak için yapılan faaliyetler ve uygulamalar sosyal girişimcilik, bu girişimcilik olayını başlatan ve yaşatan kişiler de sosyal girişimciler olarak adlandırılmaktadır. Sosyal girişimciler, sahip oldukları mevcut kaynaklarla sınırlı kalmadan sosyal değer yaratmak ve bunu sürdürmek için bir değişim aracısı olarak hareket eden kişiler (Sharir ve Lerner, 2006:7) olarak tanımlanabilir. Bu misyona sahip bireylerin, piyasanın ve kamu kurumlarının kendi başına çözemediği, yetişemediği, pazar çözümlerinin henüz bulunmadığı ya da varolan kurumların, yöntemlerin, uygulamaların ve politikaların işlemediği sorunları ve toplumsal ihtiyaçları ele alıp çözüm bulmaya çalıştıkları söylenebilir. İş dünyasında yer alan bir girişimci ele aldığı işi ve ortamı nasıl değiştirip dönüştürüyorsa, bir sosyal girişimcinin de bulunduğu çevreyi ve toplumu dönüştürmek adına faaliyetlerini sürdürdüğü belirtilebilir. Bu anlamda sosyal girişimcilerin toplumsal sorunlara yenilikçi çözümlerle yaklaşmalarının ve bu çözümleri hayata geçirmedeki mücadele ve kararlılıklarının toplumların kaderinde önemli bir rol oynadığı yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu noktada özellikle gençlerin, yaşları ve de doğaları gereği, toplumsal sorunların çözümünde içinde bulunulan zaman ve gelecekte önemli bir rol oynadıkları/oyunacakları ifade edilebilir. Sosyal girişimcilik adına yapılan faaliyetler gençleri yalnızca geleceğe yönelik yapılan bir yatırım olmaktan çıkarıp, bugüne dair söz söyleyen ve eyleme geçen aktörler haline getirmektedir. Bu şekilde günümüzün sorunlarına kafa yoran; bu sorunlar için gençliğin verdiği cesaret, kararlılık ve yaratıcılıkla çözüm üretmeye çalışan bir neslin aslında bir bakıma geleceği de bu yönde şekillendireceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu yüzden geleceğin öğretmenleri, doktorları, mühendisleri, yöneticileri, bilim insanları, ebeveynleri olarak üniversiteli gençliğin sosyal girişimcilik faaliyetlerinin ayrı bir değer ve önem taşıdığını belirtmek gerekmektedir.

Çalışma sosyal girişimciliğin genç temsilcilerinin bu anlamdaki çeşitli faaliyetlerini ve toplumsal sorunlara yönelik üstlendikleri rolleri, genç bakışı ve anlayışı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda çalışmada öncelikle temel kavramlara ilişkin teorik çerçeve oluşturularak, sonrasında Pamukkale Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren çeşitli öğrenci topluluklarının ortaya koyduğu toplum adına çözüm üreten örnek faaliyetleri ele alınacaktır.

2. Sosyal Girişim, Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimci

Sosyal girişimcilik, farklı başlıklar altında ele alınmış olsa bile 1970 ve 1980'lere kadar uygulamada ilgi çekmiş olmasına rağmen, 90'lı yıllara kadar ne hükümetler ne de akademik çevrede yeterince dikkat çekememiştir (Braunerhjelm ve Hamilton, 2012:4). Bu yıllardan sonra sosyal girişim, sosyal girişimcilik konularına artan ilginin temel sebebi, bugün toplumların içinde bulunduğu koşulların değişime, ihtiyaçlara, beklentilere ve sorunlara olan bakış açısının farklılaşmasıdır denilebilir. İnsanoğlunun geçmişteki yaşam koşulları ile bugün içinde bulunduğu koşullar kıyaslandığında, gelişmeye bağlı olarak çok daha konforlu, uygun koşullar altında ve daha uzun süre yaşadığı belirtilebilirse de, bugüne özgü daha farklı ve karmaşık sorunlarla yüz yüze olduğu bir gerçektir. Bugün dünyanın artan nüfusu, buna karşılık gittikçe azalan kaynaklar, küreselleşme ve beraberinde ortaya çıkan fiziki, ekonomik, çevresel ve sosyal sorunlar piyasada faaliyet gösteren ticari işletmelerin ve kamu kurumlarının insanların ihtiyaç, beklenti ve sorunlarının hepsinin üstesinden gelmesini zorlaştırmakta ve toplumun her katmanını aynı oranda memnun edememektedir. Tam da bu noktada sorunların çözümüne yönelik yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımların ortaya çıkarılmasında farklı bir kesime, farklı bir bakış açısına duyulan gereksinim, sivil toplum, gönüllü sektör, sosyal sektör, üçüncü sektör, bağımsız sektör, görev-bazlı sektör, kar amaçsız sektör, hükümete bağlı olmayan sektör gibi çeşitli biçimlerde nitelendirilen sosyal girişimleri gündeme getirmiş ve bu girişimler örneği görülmemiş bir biçimde gelişme göstermiştir (Trivedi ve Stokols, 2011). Bu gelişmenin arkasında yatan nedenler; küreselleşme ile birlikte kişi başına düşen gelirin artış göstermesi, sosyal hareketliliğin artması, demokratikleşmenin önemini ve buna bağlı olarak demokratik devletlerin çoğalması, çokuluslu işletmelerin gittikçe yaygınlaşması ve güçlenmesi, eğitim seviyesinin ve niteliğinin yükselmesi ile kitle iletişim ve bilişim teknolojilerinin insanlar arasındaki iletişimi geçmişe kıyasla çok daha farklı noktalara taşıması (Nicholls, 2006a: 2) biçiminde özetlenebilir.

Sosyal girişimcilik kavramı, sosyal ve girişimcilik kavramlarından oluşmakta ve buna göre kavramın bir girişimcilik bir de sosyal boyutu içerdiği görülmektedir. İlk bakışta kârlılık ve sosyal değer yaratma misyonları ayrı kutupları işaret etse de, anaakım girişimcilik ve girişimci özellikleri ile sosyal

girişimcilik ve sosyal girişimci özellikleri arasında çeşitli benzerliklerin olduğu belirtilebilir. Bu konuda yapılan çeşitli çalışmalar (Dees, 1998; Krüger Passos ve dğ.2007, Sharir ve Lerner, 2006; Peredo ve McLean, 2006) da bu görüşü doğrular niteliktedir. Girişimciler yenilikçi, yaratıcı, risk alan, ortaya çıkan fırsatları maksimum ölçüde değerlendirebilen özellikleri ile ekonomik gelişmeye dinamizm kazandıran, yeni firmaları kuran ve geliştiren bireysel aktörler olarak öne çıkmaktadır (Yetim, 2002). Sosyal girişimciler ise, refah sisteminin karşılayamadığı ya da karşılayamayacağı tanımlanmamış, farkına varılmamış çeşitli ihtiyaçları tatmin etmek için bir fırsat yakalayan, gereken kaynakları bir araya getiren ve bunları da bir farklılık yaratmak için kullanan kişiler (Johnson, 2000: 5) olarak tanımlanmaktadır. Her iki yaklaşımda da yeni bir örgütün, oluşumun varlığı, fırsatların farkına varılıp değerlendirilmesi, yenilikçi, yaratıcı ve farklı bakış açıları, risk alma durumu ve nihayet toplumun, ekonominin, çevrenin gelişimine yapılan katkılar ve artı değerler benzer özellikler olarak sıralanabilir. Bunun da ötesinde işletmelerin, kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde sosyal alanlara yönelik faaliyetleri ile sivil toplum örgütlerinin devamlılıkları adına kâr elde etme çabaları göz önüne alındığında, bu iki kavramın aynı eksende kesiştikleri bir kez daha ifade edilebilir (Kümbül Güler, 2011:82). Bununla birlikte iki oluşuma dair pek çok benzerlikten söz edilebilirse de arada farklılıkların olduğu da aşîkârdır. Bu noktada Trivedi ve Stokols (2011)'un farklı çalışmalardaki sosyal girişimcilik tanımlamalarından yola çıkarak ortaya koydukları dört unsur anaakım girişimler ile sosyal girişimlerin farklılıkları konusunda anlam taşımaktadır. Bu unsurlar: 1) ekonomik kazanç yerine sosyal amaca yapılan vurgu, 2) sosyal girişimcinin oynadığı sosyal aktivist rolü, 3) girişimcilik ve inovasyon unsurları, 4) ekonomik olarak yaratılan ve kullanılan kârın sosyal bir problemi çözmek için bir amaç değil araç olarak ele alınması şeklinde ifade edilebilir (Trivedi ve Stokols, 2011:7). Bu noktada her ne kadar arada benzerlikler olsa da sosyal girişimcilik ile anaakım girişimcilik arasında farklılıkların olduğu da çeşitli çalışmalarda (Barendsen and Gardner 2004; Roberts and Woods, 2005; Roper ve Cheney, 2005) ele alınmıştır. Sosyal girişimciliğin anaakım girişimcilikten farklı olarak kâr amacı gütmemesi ve sosyal amaçlar ile yaratılan sosyal değer vurgulanması yapılan çalışmalarda (Austin vd., 2006; Mair ve Marti, 2006) vurgulanan noktalar arasındadır. Benzer biçimde sosyal girişimcilerin sosyal amaçlara olan bağlılık ve adanmışlıklarının altı çizilerek buna ilişkin ekstra, özel özelliklerinden ve sıradışı oluşlarından bahsedilmektedir (Humbert, 2012:5). Ele alınan bu çerçevede, farklı bakış açıları ile birlikte farklı tanımlar yapılmışsa da sosyal girişimciye ilişkin evrensel bir tanım yapma gayretini gösteren Nicholls (2006:224)'un tanımının önem taşıdığı belirtilebilir ve şu şekildedir: “Sosyal girişimciler sosyal sektör içinde; 1) -sadece özel değer değil- sosyal bir değer yaratmak ve sürdürmek için bir misyon üstlenen, 2) bu misyona hizmet etmek için yeni fırsatları fark eden ve durmaksızın takip eden, 3) sürekli olarak inovasyon, uyum ve öğrenme süreçleri ile ilgilenen, 4)

elindeki mevcut kaynaklarla sınırlanmaksızın cesurca hareket eden ve 5) hizmet edilen katılımcılar ve yaratılan sonuçlar için yüksek bir sorumluluk duygusu sergileyen değişim ajanları rolünü oynayan kişilerdir. Görüldüğü gibi sosyal girişimciler sosyal amaçlar uğruna gereken kaynakları en üst seviyede karşılamaya çalışan, azimli, kararlı, yönlendirici bir biçimde hareket eden ve böylelikle çevresindekilere de ilham kaynağı olan kişilerdir (Shaw ve Carter, 2007: 422) ve bu özellikleri ile tutumları sayesinde de toplumları değiştirmeyi dönüştürmeyi başarmaktadırlar.

3. Geleceğe Yatırım: Genç Sosyal Girişimciler

Toplumun hemen her kesiminde sosyal misyona sahip, sosyal girişimleri başlatma isteği ve bu doğrultuda da özellikleri olan kişilerin sosyal girişimci sıfatıyla çeşitli faaliyetleri yürüttükleri ifade edilebilir. Toplum içerisinde özellikle genç nüfusun bu konudaki yaklaşımları toplumsal fayda ve devamlılık açısından ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Zira gelecekte söz söyleyerek, eyleme geçerek toplumları sahiplenecek ve toplumların devamlılığını sağlayacak genç bireylerin bugüne dair düşünceleri ve eylemleri bir anlamda geleceğe de ayna tutmaktadır. Yukarıda da ele alındığı üzere sosyal girişimcilik faaliyetleri -bu isim altında ele alınmamış olsa da- yüzyıllardır toplumları ayakta tutan en önemli alanlardan birisini oluşturmuştur ve üstlendiği bu rol insanlık var oldukça da devam edecektir. İşte bu noktada geçmişle gelecek arasında köprü görevi üstlenen geçmişi geleceğe taşıyacak, geçmişi geleceğe bağlayacak gençlerin toplumsal sorunlara bakış açıları ve sorunları ele alışı tarzları toplumsal ve çevresel sürdürülebilirlikte kilit bir role sahiptir. Özellikle günümüzde toplumların son dönemlerde yaşadıkları büyük değişimler ve dönüşümler ile ortaya çıkan ekonomik, sosyal, çevresel sorunların çok daha katmanlı ve karmaşık bir hal aldığı da düşünülürse, sorunlara ve çözümlere ilişkin daha farklı, yaratıcı, yenilikçi, risk alabilecek, cesur, sıra dışı, dönüştürücü bir bakış açısına ve anlayışa ihtiyaç olduğu son derece açıktır. Bu bakışın ve anlayışın yaşları ve özellikleri itibarıyla gençler tarafından ortaya koyulması manidar görünmektedir. Bu sebeple genç nesile düşen görev, bir anlamda onların sosyal girişimciliğinin tüm topluma yayılmasında baş aktörler olarak rol üstlenmelerini gerekli kılmaktadır. Şu halde sosyal girişimcilik, özellikle gençlerin 'geleceğe sahip olmak istiyorsan, bugününe, çevrene, dünyana ve toplumuna sahip çıkmalısın' anlayışı ile hareket etmelerini gerektirmektedir.

Yukarıdaki açıklamalarla örtüşen bir biçimde, bazı çalışmalar, sosyal girişimcilerin daha genç olduklarını ileri sürmekte ve bu durumu da henüz aile sorumluluğu da üstlenmedikleri için daha yüksek risk alma eğilimlerine bağlamaktadırlar (Prabhu, 1999). Bunun da ötesinde sadece sosyal girişimcilik

faaliyetlerinin yürütülmesi bakımından değil aynı zamanda sosyal girişimciliğin türü açısından da yaşın etkisi olduğu ifade edilebilir. Şöyle ki; daha genç sosyal girişimciler dönüşümcü eylemler üzerinde çalışırken ve de daha farklı örgüt formlarını benimserlerken; daha yaşlı sosyal girişimcilerin daha çok hayırseverlik yönündeki faaliyetlerde buldukları ve bu tip örgütlerde yer aldıkları belirtilebilir (Humbert, 2012).

4. Araştırma

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışma, Pamukkale Üniversitesi'nde faaliyet gösteren öğrenci topluluklarının toplumun sürdürülebilirliği açısından önem ve anlam taşıyan çevre, eğitim, sağlık, engellilik ve diğer canlılar gibi çeşitli konularda yürüttükleri projelerden örnekler sunarak gençlerin sosyal girişimcilik faaliyetlerini değerlendirmeyi ve sorunlara yaklaşımlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Pamukkale Üniversitesi'nde 2015 yılı itibariyle 102 tane öğrenci topluluğu yer almaktadır. Bu toplulukların bir kısmının (örneğin: doğayı ve hayvanları koruma topluluğu, arkeoloji topluluğu, dans topluluğu vb.) doğrudan belirli alanlara yönelik faaliyetleri yürütmek amacıyla kuruldukları; bir kısmının (örneğin: genç vizyon topluluğu, yeni ufuklar topluluğu, işletme topluluğu) da genel bir isim altında farklı farklı alanlara yönelik etkinlikleri gerçekleştirmek amacıyla kuruldukları görülmektedir.

Bu topluluklar tarafından her eğitim öğretim döneminde onlarca etkinlik/proje düzenlenmektedir. Bu etkinliklerin bir kısmı süre açısından bir ya da birkaç günü kapsayacak biçimde kısa süreli; bir kısmı birkaç ay ya da tüm eğitim öğretim dönemini kapsayacak biçimde orta süreli; bir kısmı da yıllara yayılan bir süreçte uzun süreli olarak yürütülmeye devam etmektedir. Faaliyetler arasında kitap okuma günleri, çeşitli alanlarda ve konularda seminer, konferans düzenleme vb. etkinlikler oldukça yaygın bir yer tutmaktadır. Bunun yanı sıra bu çalışmada örnekleri görülebilecek emek, zaman ve para açısından daha çok kaynak gerektiren ve farklı üniversite gençleri ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliğiyle yürütülen geniş kapsamlı faaliyetler de söz konusudur.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada belge inceleme yöntemi kullanılmıştır. Basılı ve elektronik belgeleri sistematik inceleme ve değerlendirme süreci olan belge inceleme yöntemi, araştırmacının araştırma konusu ile ilgili günlük, anı defteri,

mektuplar, alan notları vs gibi belgeleri inceleyerek analiz etmesidir (Hodder, 2002; Bowen, 2009).

Bu yöntem çerçevesinde Pamukkale Üniversitesi'nin Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı'nda ilgili birim ile görüşülmüş, öğrenci topluluklarının son altı yıl içinde yaptıkları etkinlikler ve yürüttükleri proje dosyaları incelenerek; özellikle devamlılığı olan ya da çeşitli toplumsal sorunlar (eğitim, sağlık, çevre vb. gibi) açısından anlam taşıdığı düşünülen etkinlik ve proje örnekleri inceleme ve değerlendirme kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda topluluklar tarafından hayata geçirilmiş 12 örnek etkinlik/proje seçilmiştir.

4.3. Üniversite Öğrenci Topluluklarının Sosyal Girişimciliğe İlişkin Örnek Faaliyetleri

Bu başlık altında çeşitli öğrenci toplulukları tarafından hayata geçirilmiş 12 örnek etkinlik/proje incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu kapsamda etkinliklerin/projelerin kimlere yönelik yapıldığı (hedef kitlesi), yapılış amaçları/hedefleri ve bu doğrultuda gerçekleştirilmiş faaliyetler bir tablo halinde sunulmuştur.

Toplulukların kuruluş amaçları ile yürüttükleri projelere/etkinliklere başlama gerekçeleri dikkate alındığında, gençlerin sosyal girişimci ruhunun ve bu konudaki duyarlılıklarının son derece yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin, çalışmada ele alınan topluluklardan birisinin "*X topluluğu farklılıklara saygı, şeffaflık ve hesap verilebilirlik, yerel katılım, girişimcilik, ekip çalışması ve hayat boyu eğitim ilkeleri ışığında "eleştirmek değil, değiştirmek için" çıktığı yolda, gençliğin enerjisini sosyal faydaya dönüştürmek için çalışmalarını sürdürmektedir*" yönünde beyan ettiği amaç yukarıdaki açıklamalara ışık tutmaktadır. Yine bir başka topluluğun yerine getirdikleri etkinliğe başlamadan önce, projenin başlatılma gerekçesi olarak "*sosyal sorumluluğun bir etkinlik olmadığı bir süreklilik olduğu bilincine sahip olduğumuz ve eğitimin bir ülkenin en önemli değeri olduğunu düşündüğümüz için bu projeyi severek, isteyerek ve inanarak yapacağımızdan eminiz ve bu konuda bir sorumluluğumuz olduğunu biliyoruz*" yönündeki beyanları bu kapsamda örnek gösterilebilir. İncelenen belgelerde örnek toplulukların ifade ettikleri amaca benzer gerekçelerle kurulan ve benzer misyonlarla hareket eden daha birçok topluluğa ve sosyal girişimcilik faaliyetine rastlamak mümkündür.

Tablo-1'de de görülebileceği gibi, gençlerin yürüttüğü faaliyetlerin tamamı toplum ve toplumun devamlılığı, gelişimi açısından önem taşıyan, fayda yaratan etkinlikler olarak dikkat çekmektedir. Gençlerin sağlığa, eğitime, engelliliğe, diğer canlılara ve çevreye ilişkin sorunların farkında olmaları, sorunları ele alış tarzları, getirdikleri çözüm önerileri ve sahip oldukları kısıtlı kaynaklar düşünüldüğünde gereken kaynaklara ulaşma konusundaki çabaları

sahip oldukları ‘sosyal girişimci ruh’ ile açıklanabilir ve bu noktada takdiri hak etmektedir. Gençlerin çevresel sorunlara olan duyarlılıkları ve sürdürülebilirlik konusundaki faaliyetleri; bizim dışımızdaki canlıları önemseyen yaklaşımları; toplumun tümünü kapsamak adına dezavantajlı bireylere (engelliler, ev hanımları, yoksul çocuklar vb.) yönelik yürüttükleri faaliyetler toplumsal fayda yaratma adına son derece anlamlı görünmektedir. Özellikle de eğitim konusunda kendilerinden daha küçük olan ve gelecekte onların yerini dolduracak sonraki kuşağa, onların gelişimine, daha iyi eğitilmesine yönelik yaptıkları çabalar bir ülke için çok önemli olan sosyal sermayenin oluşturulması açısından son derece manidardır.

Tablo.1 Üniversite Öğrenci Topluluklarının Sosyal Girişimcilik Faaliyetleri

Etkinlik/Proje Adı	Hedef Kitle	Amaçlar/Hedefler	Yürütülen Faaliyetler
Lösemi Nedir Etkinliği (27.11.2014)	Üniversite gençliği	<i>Geleceğin ebeveynlerini</i> <ul style="list-style-type: none">Lösemi hastalığının aile üzerindeki etkileri, hastalığın teşhisi ve tedavi süreci, hasta çocukların psikolojik durumları, ilik nakli hakkında bilgilendirmek ve farkındalık sahibi olmalarını sağlamakDuyarlı bir gençliğin sahip olması gereken sosyal sorumluluk konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamak	<ul style="list-style-type: none">Alanında uzman kişiler tarafından gerçekleştirilen eğitim ve bilgilendirme semineri
Bir Dileğim Var Etkinliği (27.11.2014)	PAÜ Tıp Fakültesi'nde yatmakta olan lösemili çocuklar	<ul style="list-style-type: none">PAÜ hastanesinde yatmakta olan lösemi hastası çocukları ziyaret ederek dileklerini yerine getirmek	<ul style="list-style-type: none">Çocukların istekleri doğrultusunda onlara moral vermeye ve eğlendirmeye yönelik faaliyetler
Geleceğe Umutla Bak Projesi (2014)	Bir köy ilköğretim okulu öğrencileri	<ul style="list-style-type: none">Gerek ülke çapında gerek yerel bazda yürütülen birçok köy okulları projelerinin eksik ya da tamamlanmayan yönlerini baz alarak fiziki koşulları düzeltmekten ziyade doğrudan çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecek çalışmalar yapmakBunun için bu konuda eğitim alan üniversite öğrencileriyle çalışıp hem onların bilgilerini uygulamaya dökmelerini, hem de kendi alanlarındaki eksikliklerini görüp gelişmelerine destek olmak	<ul style="list-style-type: none">Bilim etkinliği,Diş taraması,Eğitimde motivasyon etkinliği,Geleceğe mektuplar etkinliği,Müzikli oyunlar,Minik bilim etkinliği,Resim etkinliği,Tarih ve dünyamız etkinliği,Yaratıcı drama etkinliği
Kumbaralar Atık Piller İçin Projesi (20.02.2012/07.05.2012)	Denizli halkı	<ul style="list-style-type: none">Doğa ve çevre vakfı (DOÇEV)in 1999 yılında çalışmalarına başladığı projenin Denizli yerinde yaygınlaştırılmasını sağlamak adına atık pil noktaları oluşturmak ve projeye destek olmak	<ul style="list-style-type: none">Atık pil toplama, iletişim, atık pillerin çevreye etkileri konulu seminerlerAtık pil kumbaralarının dağıtımını (160 belirli adrese atık pil toplama noktalarının oluşturulması) ve halkın bilinçlendirilmesinin

			<p>sağlanması (görsellerle halkın ilgisini çekmek)</p> <ul style="list-style-type: none">• Belirlenen tarihte atık pil toplama noktalarında toplanan pilleri alarak DOÇEV aracılığı ile Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği'ne ulaştırılmasının sağlanması
Suyun Gözyaşları Projesi (2009- 2012)	<p>Denizli'deki ilköğretim okulu öğrencileri</p> <p>2009-2010 eğitim öğretim yılı:23 okul, 4000 öğrenci</p> <p>2010-2011 eğitim öğretim yılında 48 okul,10000 öğrenci</p> <p>2011-2012 yılında 100 okul, 20000 öğrenci</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kocaeli Üniv. Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO Öğrenci Klüpleri Birliği'nin 2008 yılında başlattığı suyu kullanma ve koruma politikalarını desteklemek için bu projeyi Denizli'de yürütmek• Ülkemiz ve dünyamız için stratejik önemi olan su konusunda bilgi vermek• Üniversite öğrencilerinin ilköğretim öğrencilerine örnek olmalarını sağlamak• Konusunda uzman olmayan kişilerin gönüllü olarak projeye katılmalarını sağlayarak doğal sivil toplum düşüncesini yaygınlaştırmak	<ul style="list-style-type: none">• Görsel ve işitsel yöntemlerle su tasarrufu konulu eğitim semineri• Su tasarrufu içerikli ödüllü resim yarışması düzenlenmesi• Ödül töreni düzenlenmesi
Gülümse Çocuk Projesi (2011-2012) (2012-2013) (2013-2014) (2014-2015)	<p>Denizli köylerindeki ilköğretim okulu öğrencileri</p>	<ul style="list-style-type: none">• Öncelikle Denizli yerelinde bulunan ilköğretim köy okullarına, talep olması halinde Denizli il sınırları dışındaki köy okullarında öğrencilerin temel ihtiyaçları giderilerek, eğitimler vermek• Okul ziyaretlerinin ardından dönem sonunda köy okullarındaki çocukların PAÜ'de gerçekleştirilen gülümse çocuk şenliğine davet edilmesi ile çocukların üniversite ortamını görerek hayallerinin şekillenmesini sağlamak amaçlanmıştır	<ul style="list-style-type: none">• Elimize sağlık etkinliği (doğru temizlik alışkanlıkları, diş sağlığı, hijyen eğitimi);• Çevre kahramanı etkinliği (çevreci atıklar;çevre dostu geri dönüşümü mümkün olan atıklar hakkında bilgilendirmek, suyun gözyaşları)• Başarıya bir adım etkinliği (sınav sistemleri hakkında bilgi vermek)• Düşle yap sergile etkinliği (gülümse çocuk galada sergilenecek resim çalışmaları);• Mektup arkadaşım etkinliği,

			<ul style="list-style-type: none">• Eğlence panayırı etkinliği (oyunlar, müzik,tiyatro gösterisi vb.)
“ENGEL”SİZ ATAK Etkinliği (07/08/09/10.05 2009)	Denizli halkı	<ul style="list-style-type: none">• Denizli’de engelli bireylerin kendine güvenmesi, ayrıma maruz kalmaması, dışlanmaması, sosyal hayatta yer alması, çalışması ve bunları yaparken de hiçbir fiziksel engelleme ile karşılaşmaması adına farkındalık yaratmak• Aileleri ve toplumu bilinçlendirmek• Engellileri haklarını bilen ve savunan bireyler haline getirmek• Sosyalleşmelerine katkı sağlamak• Devletle işbirliği içerisinde engellilerin sosyal hayatta karşılaştıkları fiziksel şartların daha iyi hale gelmesi için katkıda bulunmak	<ul style="list-style-type: none">• Engelli temalı film gösterimi• Engellenemez halk semineri(engelli hakları üzerine)• Türkiye Sakatlar Derneği’nin engelliler üzerine skeç gösterisi• Engellilere yönelik bilgi, çalışma vb. konularda stand, anket ve bilgilendirme çalışmaları• Görme engelliler goalball turnuvası• Sesli kütüphane oluşturma etkinliği (görme engelliler okulu)• Atölye çalışmaları, bundan sonra ne yapabiliriz konulu toplantılar• Engelsiz yürüyoruz etkinliği (atak ekibi, Çamlık İlköğretim Okulu ve İş Okulu öğrencileri, Denizli halkı ile)• Tekerlekli sandalye yarışı

PATİ ATAK etkinliği (03/04/05/06.05.2012)	Denizli halkı	<ul style="list-style-type: none">• Türkiye'nin çeşitli yerlerinden gelecek 50 üniversite öğrencisi ile birlikte Denizli'de gerçekleştirilen projede hayvan hakları ve hayvan sevgisi ile ilgili gelen katılımcılarda ve yerel halkta bilinç uyandırmak, farkındalık yaratmak ve Türkiye'nin her yerinden gelen toplum gönüllüsü gençlerle bu farkındalığı tüm ülkeye yaymak• Yetişkin, genç ve çocuklarda hayvanları koruma bilincinin kazandırılmasını sağlamak• Hayvan hakları konusunda insanlarda farkındalık yaratmak• Atağa katılacak 50 katılımcı ile hayvan beden dili eğitimi almak• Sokak hayvanları ile ilgili ilk yardım eğitimi almak	<ul style="list-style-type: none">• Hayvan temalı açık hava film gösterim• Hayvan beden dili ve ilk yardım semineri• Kuş yuvası ve kulübe yapımı,• Beslenme odağı ziyareti ve iyileştirilmesi• Broşür dağıtımı ve atölye çalışması• Basın toplantısı
İnternet Okuryazarlığı Projesi (02.12.2013-18.05.2014)	Denizli'deki ev hanımları	<ul style="list-style-type: none">• İnternet kullanımının hızla yayıldığı bir dönemde internet ve teknolojiye uzak kaldığı düşünülen ev hanımlarını bilgisayar ve internetle tanıştırmak ve bilgiye erişim yollarından birini tanıtarak bilgiye hızla erişmelerini sağlamak	<ul style="list-style-type: none">• Eğitim seminerleri
Bir Şans Ver Projesi (12.11.2013-23.05.2014)	İlköğretim 4. sınıf öğrencileri	<ul style="list-style-type: none">• Maddi imkânsızlıklardan dolayı iyi bir eğitim alamayan, kültürel ve sosyal faaliyetlerde bulunamayan çocukların	<ul style="list-style-type: none">• Türkçe, matematik, fen ve teknoloji ile İngilizce derslerine ilişkin destek sağlanması• Öğrencileri sinema ve

		<p>hem derslerine destek olmak hem de sosyal hayatlarına katkıda bulunmak</p> <ul style="list-style-type: none">• İmkânsızlık ve sosyal eşitsizliklerden dolayı özgüveni eksik olan çocuklara özgüvenini kazandırmak, derslerinde daha başarılı olmaları sağlamak	<p>tiyatroya etkinliklerine götürme</p>
<p>Renkli Fırçalar Etkinliği (27.04.2013) (02/03.05.2014)</p>	<p>Köy ilköğretim okulu öğrencileri</p>	<ul style="list-style-type: none">• İlköğretim okulu öğrencilerine eğitime daha uygun bir yer sağlayabilmek, fiziki şartları düzeltmek, düzenlemek, eksiklikleri gidermek• Okulun çeşitli yerlerine yapılacak çizgi film karakteri süslemeleri ve renkli boyamalarla çocukların yaratıcılıklarını artırmak hayal güçlerini kuvvetlendirmek• PAÜ öğrencilerini yerel halkla buluşturmak	<ul style="list-style-type: none">• Anasınıfı tavanına süslemeler yapılması ve perde ihtiyacının giderilmesi• 1-2-3-4. sınıfların çeşitli ihtiyaçlarının giderilmesi; duvarlara çizgi film karakteri ile boy ölçerin çizilmesi• Koridordaki kırılmış askılıkların yenilenmesi• Okulun bahçe düzenlemesinin yapılması• Oyun parkının yenilenmesi• Basketbol sahasının zeminine çimento dökülmesi• Deponun etrafının çitle çevrilmesi
<p>Ben Bir Sokak Köpeği Olsaydım Temalı Resim, Hikâye, Şiir, Fotoğraf ve Kompozisyon Etkinliği (22.10.2012- 10.11.2012)</p>	<p>Denizli il ve ilçelerinde ilköğretim 3-4. sınıf, orta öğretim ve lise öğrencileri</p>	<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilere giderek yabancılaştıkları doğal yaşamın varlığını anımsatmak• Toplumun bilinç seviyesini eğitim yoluyla yükseltmek için çaba göstermek ve bu yolla hayvanlara daha iyi bir yaşama olanağı sağlamak• Doğadaki her varoluşun bir amacı ve anlamı olduğunu kavramak ve kavranılmasını sağlamak	<ul style="list-style-type: none">• İlköğretim öğrencileri arasında resim; orta öğretim öğrencileri arasında şiir ve hikâye; lise öğrencileri arasında kompozisyon ve fotoğraf yarışması düzenlenmesi• Sonuçların bildirilmesi ve ödüllerin (dershane bursu) yerine getirilmesi

5. Sonuçlar

Sosyal girişimci, yaşadığı toplumda ortaya çıkan toplumsal sorunları fark eden, sessiz kalıp kabullenmek yerine bunlardan rahatsız olup çözülebilmeleri için yaratıcı ve cesur bir yaklaşımla, sorunların üzerine giden; mücadelecisi, duyarlı, gerçekçi tavırları ile fark yaratan ve toplumun güvenini kazanan kişidir (Betil, 2010). Toplumların da devamlılığı ve sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi için, bu bireylere bugün düne kıyasla çok daha fazla ihtiyacı vardır. Özellikle de bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya kaldıkları sorunlar da dikkate alındığında, eksikliği daha çok hissedilen ve bu eksiklik giderildiğinde çarpıcı dönüşümlere yol açabilecek sosyal girişimler ve bu girişimleri hayata geçirecek farkındalığı yüksek ve eğitilmiş insan kaynağı son derece önemlidir. Bu noktada geleceği devralacak bunu da geçmişini geleceğe bağlayarak yapacak gençler kilit bir konumda yer almaktadırlar. Çalışmada üniversite gençlerinin kurdukları toplulukların yaptıkları etkinlikler değerlendirildiğinde, toplumun tüm kesimlerini kucaklayacak biçimde eğitimden sağlığa, çevresel sorunlardan dezavantajlı gruplara kadar geniş bir yelpaze içerisinde sosyal fayda, sosyal değer yaratan ve bu anlamda toplumsal sürdürülebilirliğe önemli katkılar yapan etkinlikleri görmek mümkündür. Bir toplumun sağlıklı bir biçimde varlığını devam ettirebilmesi için o topluma değer katacak gençlerin varlığı çok önemlidir.

Sosyal girişimcilik çalışmalarının küçük bir gruptan, bireylerin oluşturduğu bir takıma, örgütlerden çeşitli ağlara hatta topluma kadar yayılabildiği (Light, 2006: 50) düşünülürse, sosyal girişimcilik faaliyetleriyle toplumsal değişim ve dönüşümün gençlerden başlayarak tüm topluma yayılabileceği ve oluşturulan sosyal değer ve faydanın maksimum seviyeye çıkacağı ifade edilebilir. Bu sebeple sosyal girişimciliğin bir kariyer çizgisi olarak gençlere aktarılmasına, buna uygun bir eğitimin verilmesine ve ülke çapında geliştirilip uygulamaya geçirilmesi gereken sosyal girişimcilik stratejilerine ve politikalarına da ihtiyaç olduğu aşikârdır (Çetindamar ve dğ., 2010). Bugün her ne kadar Türkiye'deki birçok üniversitede öğrenci toplulukları ve toplulukların sosyal girişimciliğe yönelik gerçekleştirdikleri faaliyetler söz konusu olsa da ülkemiz açısından bundan çok daha fazlasına ihtiyacımız olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Hâlâ birçok üniversitede sosyal girişimciliğe ilişkin derslerin yer almaması sosyal girişimciliğin öneminin anlaşılmasını ve bu kapsamdaki faaliyetlerin yaygınlaşmasını engellemektedir. Bu yüzden toplumların geleceğinin sağlıklı bir biçimde şekillenmesinde belki de yapılabilecek en iyi sosyal girişimcilik faaliyeti, gençlerde sosyal girişimcilik bakış açısının ve anlayışının kazandırılmasına yönelik çalışmalar olacaktır. Toplumdaki her bir bireyin bir diğerine ihtiyacı vardır. Toplumsal dayanışma, işbirliği, yardımlaşma gibi duyguların zamanla yok olmaması ve toplumsal devamlılık için sosyal girişimciliği teşvik eden

çalışmalara ve bu yönde oluşturulacak yapılara ihtiyaç olduğu ve gençlerin de bu noktada daha fazla bilgilendirilmeleri, desteklenmeleri ve önlerinin açılması gerektiği unutulmamalıdır

Kaynakça

- AUSTIN, J., Stevenson, H., Wei-Skillern, J. (2006) “Social and Commercial Entrepreneurship: Same, Different, or Both?”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, January, 30(1),1-22.
- BARENDSSEN, L. and Gardner, H. (2004), “Is The Social Entrepreneur A New Type Of Leader?”, *Leader to Leader* , Autumn (Fall), Sayı (34), 43–50.
- BETİL, İ. (2010), “Sivil Toplum, Sosyal Sermaye, Sosyal Girişimcilik”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5(1), 21-25.
- BOWEN, G. A. (2009), "Document Analysis As A Qualitative Research Method." *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- BRAUNERHJELM, P. and Hamilton, U.S. (2012), “Social entrepreneurship – a survey of current research”, *Working Papers Series from Swedish Entrepreneurship Forum*, Working Paper 2012, Sayı (9), 1-57.
- ÇETİNDAMAR, D., Tural, E., Titiz,S., Taluk, Ş. (2010), “Sosyal Dönüşümün Ajanları: Sosyal Girişimciler”, *Social Entrepreneurship Conference*, June, SakıpSabancı Museum.
- DEES, G. (1998), “The Meaning of “Social Entrepreneurship”, <http://csi.gsb.stanford.edu/sites/csi.gsb.stanford.edu/files/TheMeaningofsocialEntrepreneurship.pdf> Erişim tarihi: 10.08.2015.
- HODDER, I. (2002), “The Interpretation of Documents and Material Culture”, In D. Weinberg (Eds.). *Qualitative Research Methods*, Oxford: Blackwell Publications, 266- 279.
- HUMBERT A.L. (2012), “Women as Social Entrepreneurs”, *Third Sector Research Centre Working Paper 72*, February, 1-15.
- JOHNSON, S. (2000), “Literature Review on Social Entrepreneurship”, *Research Associate Canadian Centre for Social Entrepreneurship*, November, 1-17.
- KRUGER PASSOS, C.A., Felix, J.C., Greco,S.M.S.S., Bastos Junior, P.A., Machado, J.P., Rossoni, L. (2007), “Exploring The Relationships Between Conventional Business Entrepreneurship And Social Entrepreneurship In Brazil”, http://www.ibqp.org.br/upload/tiny_mce/Acervo/ Erişim Tarihi: 14.08.2015.

- KÜMBÜL GÜLER, B. (2011), “Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: ASHOKA Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamalar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(3), 79-111.
- LIGHT, Paul E.; (2006), “Reshaping Social Entrepreneurship”, Stanford Social Innovation Review, 4(3), 47-51.
- MAIR, J. and Marti I. (2006), “Social Entrepreneurship Research: A Source of Explanation, Prediction and Delight”, Journal of World Business, 41(1), 36-44.
- NICHOLLS, A. (2006)a, Introduction, in A. Nicholls (Ed.) Social Entrepreneurship: New Models Of Sustainable Social Change, New York:Oxford University Press, 1-35.
- NICHOLLS, A. (2006)b 'Social Entrepreneurship', in Carter, S. and Jones-Evans, D. (Eds.) Enterprise and Small Business: Principles, Practice and Policy, FT Prentice Hall: Harlow, 220-242.
- PEREDO, A.M. and McLean, M. (2006), “Social Entrepreneurship: A Critical Review of the Concept”, Journal of World Business, 41(1), 56-65.
- PRABHU, G.N. (1999), “Social Entrepreneurial Leadership”, Career Development International, 4(3), 140-145.
- REYHANOĞLU, M., Akın, Ö. (2012), “Ticari Girişimciler Ne Kadar Sosyal Girişimcidir?”, Yönetim, Yıl: 23 Sayı (71), 8-23.
- ROBERTS, D., Woods, C. (2005), “Changing The World On A Shoestring: The Concept Of Social Entrepreneurship”, University of Auckland Business Review, 7(1), 45-51.
- ROPER, J., Cheney, G. (2005), “Leadership, Learning And Human Resource Management: The Meaning Of Social Entrepreneurship Today”, Corporate Governance, 5(3), 95-104.
- SHARIR, M. and Lerner, M. 2006, “Gauging the Success of Social Ventures Initiated by Individual Social Entrepreneurs”, Journal of World Business, 41(1), 6-20.
- SHAW, E. and Carter, S. (2007) “Social Entrepreneurship, Theoretical Antecedents And Empirical Analysis Of Entrepreneurial Processes And Outcomes”, Journal of Small Business and Enterprise Development, 14(3), 418-434.
- TRIVEDI, C., Stokols, D. (2011), “Social Enterprises and Corporate Enterprises: Fundamental Differences and Defining Features”, The Journal of Entrepreneurship, 20(1), 1–32.
- YETİM, N. (2002), “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği”, Ege Academic Review, 2002, 2(2), 79-92.